

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
географічний факультет

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
катедра світової політики, дипломатії та туризму

Волинський національний університет імені Лесі Українки
катедра готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

Луцький національний технічний університет
катедра туризму та готельно-ресторанної справи

Ужгородський національний університет
катедра туризму

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
географічний факультет

Економічний університет у Катовіцах (Польща)
факультет менеджменту

Університет Градець-Кралове (Чехія)
факультет інформатики та менеджменту

Національна туристична організація України
Інститут досліджень діаспори

Міжнародна науково-практична конференція

**КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА
ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ГРОМАД:
НАУКОВІ ЗАСАДИ, ПРАКТИКИ,
КОЛАБОРАЦІЯ**

(до 35-річчя катедри країнознавства та туризму
Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

21 листопада 2025 року

УДК 338.483/.484(477)(06)(082)

К91

Культурна спадщина та природно-ресурсний потенціал у розвитку туризму та громад: наукові засади, практики, колаборація: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 21 листопада 2025 р.) – К., ТОВ «Геопринт», 2025. – 336 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
протокол № 5 від 27 листопада 2025 р.*

ISBN 968-617-674-073-5

Збірка матеріалів міжнародної науково-практичної конференції містить її програму та результати студіювань науковців, педагогів і аспірантів різних регіональних центрів, а також практиків. У публікаціях висвітлюються та аналізуються питання сучасних концептів використання спадщини (від protect до use and develop), теорії музеології та пам'яткознавства в успішному розвитку громад і туризму, моделей, технологій та інструментів використання спадщини задля розвитку територій, логістичних аспектів сталого туризму для громад, кроссекторальних колаборацій в розвитку територій, успішних практик застосування наукового знання для розвитку туризму та громад, проблем збереження і охорони культурної спадщини в освітньому процесі і науковому дискурсі, матеріальних і духовних втрат населення Українського Полісся внаслідок російськоукраїнської війни та їхнього подолання, природи як головного ресурсу для різних видів туризму та основної принади для рекреації і відпочинку, туристсько-рекреаційного потенціалу як засобу досягнення цілей сталого розвитку та складника конкурентоспроможності територій, штучного інтелекту, віртуальної реальності, цифрових платформ у покращенні туристського досвіду та операційних процесів

© Винниченко І., упорядкування, 2025

© ТОВ «Геопринт», 2025

До електромобільного транспорту відносять електробуси та електромобілі (за умови розвитку зарядної інфраструктури та чистої генерації енергії). Існують два основні погляди на вплив електромобілів на навколишнє середовище. За першою точкою зору перехід до електромобільності сприяє значному скороченню викидів парникових газів від транспорту, покращує якість повітря та зменшує залежність від викопного палива [5]. В той же час необхідно уникати «грінвошингу» – спроби ввести споживачів в оману, змушуючи їх вірити, що електромобілі є більш екологічними, ніж вони є насправді. Друга точка зору щодо електромобілів ґрунтується на дослідженні, проведеному у 2023 р. Індійським технологічним інститутом Канпура, яка ставить під сумнів поширене сприйняття екологічних переваг електромобілів порівняно зі звичайними автомобілями з двигуном внутрішнього згоряння. Результати різні дослідження свідчать про те, що електромобілі не такі екологічні, як часто зображується. Акумулятори електромобілів викидають на 15–50% більше парникових газів, ніж інші категорії транспортних засобів, що викликає питання про їхній справжній вплив на навколишнє середовище [6].

Отже, теоретичні засади туризмознавства вимагають комплексного осмислення взаємодії: турист (рекреант) – природа (ресурс) – технологія (транспорт). Інтеграція природних ресурсів у всі компоненти туристичної діяльності є запорукою сталого розвитку туризму.

1. Кифяк, В. Ф. Організація туристичної подорожі: навч. посіб. Чернівці: Книги – XXI, 2020. 392 с.
2. Белікова М.В., Безхлібна А.П., Бут Т.В. Використання сільського зеленого, музейного, подієвого та інших видів туризму як інструментів збереження сільськогосподарських територій. *Екологоорієнтовані підходи відновлення техногенно забруднених територій і створення сталих екосистем*: колективна монографія; за заг. ред. Т.О. Чайки. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2022. С.111–117.
3. Безхлібна А. П. Стратегія конкурентоспроможності відновлювальної екосистеми макрорегіону «Азов-Чорне море». *Причорноморські економічні студії*. 2023. Вип. 80. С. 136–146.
4. Безхлібна А.П., Белікова М.В. Організаційно-економічний механізм реалізації стратегії конкурентоспроможності приморських регіонів: діджиталізація і туризм. *Причорноморські економічні студії*. 2025. Випуск 93. С.179-190.
5. Kjeld van Wieringen. The future of European electric vehicles. *European Parliamentary Research Service* web-site. URL: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2024/762873/EPRS_IDA\(2024\)762873_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2024/762873/EPRS_IDA(2024)762873_EN.pdf) (дата звертання: 15.10.2025).
6. Catarinella, P., Kram, S. 2019 European Green Deal: an ambitious project with lights and shadows. In: Shaffie, E., Hassan, R., Arshad, A.K., Bhkari, N.M., Sidek, M.N.M. (eds.) *Sustainable Green Infrastructure*. Springer, Heidelberg, 2025. P.69-95.

Ільїн Леонід, Ільїна Ольга

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИРОДНИХ ТА ШТУЧНИХ ВОДОЙМ УКРАЇНИ

Природним і штучним водоймам належить важлива роль у формуванні системи рекреації. Україна має значну кількість озер, водосховищ, ставків, які є вагомими центрами розвитку рекреаційно-туристичної діяльності.

Необхідність оцінювання рекреаційно -туристичного потенціалу зумовлена: значною поширеністю водойм в Україні; відсутністю комплексної оцінки рекреаційного природного потенціалу акваторій водойм; потребою в обґрунтуванні раціонального використання рекреаційних та туристичних ресурсів природних і штучних водойм, забезпечення розробки оптимальних схем їхнього використання.

На території України зосереджено 30838 природних і штучних водойм, які займають площу 1298,7 тис. га. Загальний об'єм водної маси, заакумульованої в них, сягає 60,98 км³ [1]. Заозереність території України становить 0,15 %, з урахуванням штучних водойм – 2,15 %. Найбільш заозереними є Одеська (1,43 %), Волинська (0,69 %) та Херсонська (0,23 %) області. Незначний цей показник у Донецькій (0,001 %), Дніпропетровській (0,01 %) та Запорізькій (0,01 %) областях. З урахуванням штучних водойм, найбільшим цей показник є для Одеської (3,96 %) та Чернівецької (2,20 %) областей, найменшим – для Закарпатської (0,21 %), Івано-Франківської (0,33 %) та Чернігівської (0,34 %).

Аналіз літературних джерел засвідчує різні наукові підходи до оцінювання природно-ресурсного потенціалу водних об'єктів. Можна виокремити європейську та американську зарубіжні дослідницькі школи. Для європейської властиві такі наукові підходи: факторний [2]; аналітичний [3–4]; математичний [5] та картографічний [6]. Американська наукова школа відома такими науковими підходами: геоекологічний [7–8]; системний [9–12]; картографічний [13–15]; геоінформаційно-технологічний [16]; математичний [17–18]; факторний [19–20].

Усі методики оцінювання рекреаційно-туристичного потенціалу акваторій і територій поділяються на кількісні, якісні та комплексні (змішані), типи оцінювання – медико-біологічні, психолого-естетичні, технологічні, економічні, методи оцінювання – на покомпонентні, комплексні [21–25].

Алгоритм оцінювання рекреаційно-туристичного потенціалу передбачає: виділення об'єкта оцінювання, виділення суб'єкта оцінювання; визначення критеріїв оцінювання (чинників, умов); збір інформації необхідної для оцінювання; приведення критеріїв оцінювання до єдиної системи вимірів; визначення способів трансформації оціночних критеріїв в окремі (або інтегральні показники рекреаційно -туристичного потенціалу з наступним отриманням за ними результатів оцінювання; перевірка (за необхідності корекція результатів оціню-

вання); інтерпретація отриманих результатів оцінювання рекреаційно-туристичного потенціалу.

Рекреаційно-туристичне оцінювання природних водойм здійснене лише для Волинської області. Зокрема, розроблені теоретико-методологічні засади дослідження рекреаційного потенціалу озер, сформовано принципи і запропоновано методику та структурну модель комплексної оцінки рекреаційного природного потенціалу озер, розроблено систему диференційованих цільових критеріїв, показників для конкретних видів відпочинку на акваторіях водойм обґрунтовано принципи і напрями оптимізації раціонального використання та охорони рекреаційного природного потенціалу озер [22–24].

Дослідження водойм як осередків рекреаційної діяльності займає важливе місце в розвитку туризму та рекреації. Використання в рекреації водних ресурсів потребує визначення критеріїв їхньої придатності і розробки науково обґрунтованих заходів ведення безпечної для здоров'я людини рекреаційної діяльності. Такі дослідження дозволять збільшити рівень освоєння рекреаційних ресурсів водойм, розширити асортимент послуг із організації дозвілля на їхній базі та збільшити обсяг рекреантів у регіонах. Перспективами подальших досліджень щодо оцінювання рекреаційно-туристичного потенціалу водойм є оцінювання бальнеологічних ресурсів з урахуванням продуктів седиментації – сапропелів та лікувальних грязей і можливостей їхнього використання в санаторно-курортній галузі.

1. *Львів Л. В.* Озера та штучні водойми України: просторова диференціація та ресурси. *Український географічний журнал*. 2011. № 3. С. 27–32.
2. *Rzetała M.* The new evaluating proposal of tourist-recreational attractiveness of water reservoirs. 3rd International conference (At Albena, Bulgaria), Vol. 4. Economics & Tourism. 2016. P. 773–780.
3. *Vom Dier H. N.* Research on some technical aspects of outdoor recreation, as part of multipurpose rural reconstructions in the Netherlands. *Inst. for Land and Water Manag. Res.* 1972. № 84. P. 154.
4. *Goossen M., Langers F.* Assessing quality of rural areas in the Netherlands: finding the most important indicators for recreation. *Landscape and Urban Planning*. 2000. Vol. 46(4). P. 241–251.
5. *Blazejczyk K.* Assessment of recreational potential of bioclimate based on the human heat balance. *Proceedings of the 1st International Workshop on Climate, Tourism and Recreation, Int. Soc. Biomet., Commission on Climate, Tourism and Recreation, WP11, 2001. P. 1–20.*
6. *Sculz L.* Nährstoffeintrag in feen durch Badegaste. *Zbl.Bacteriol.* 1981. Abt.18. Bd 173. № 6. S. 528–548.
7. *Pfister Robert E.* Models relating camping to river terrace characteristics along the Rogue Scenic Waterway. Graduate Thesis Or Dissertation, Oregon State University, 1977. 108 p.
8. An ecoregional approach to the economic valuation of land- and water-based recreation in the United States / G. Bhat [et al.]. *Environmental Management*. 1998. Iss. 22. P. 69–77.

9. Dearing J. A., Harper K., James L. D. Esthetic and Recreational Potential of Small Naturalistic Streams Near Urban Areas. 1st Edn., University of Kentucky Water Resources Institute, Lexington. 1968. 260 p.
10. Hamill L. Analysis of Leopold's Quantitative Comparisons of landscape esthetics. *Journal of Leisure Research*. 1975. Vol. 7 (1). P.16–28/
11. Chubb M., Bauman E. H. The Rivers Method: A Pilot Study of River Recreation Potential Assessment. Michigan State University, Dept. of Geography, East Lansing, Michigan, 1976.
12. Lacey R. F., Pike E. B. Water Recreation and Risk. *Water and Environment Journal*. 1989. Vol. 3, № 1. P. 13–21.
13. Jackson R. Zoning to Regulate On-Water Recreation. *Land Economics*. 1971. Vol. 47, № 4. P. 382.
14. Jackson R. River Recreation Boating Impacts. *Journal of Waterway, Port, Coastal, and Ocean Engineering*. 1988. Vol. 114, № 3. P. 363–367.
15. Stephen L. J. Smith Regional analysis of tourism resources. *Annals of Tourism Research*. 1987. Vol. 14, Iss. 2. P. 254–273.
16. Weyland F., Laterra P. Recreation potential assessment at large spatial scales: A method based in the ecosystem services approach and landscape metrics. *Ecological Indicators*. 2014. Vol. 39. P. 34–43.
17. Assessment of touristical-recreational potential of Georgia on background regional climate change / L. Karvelishvili [et al.]. Tourism: economic and business: Iist International Scientific-Practical Conference (4–5 June, Batumi). 2011. Vol. II. P. 250–252.
18. Al Mammun A., Soumen M. Methodology for Assessing Tourism Potential: Case Study Murshidabad District, West Bengal, India. *International Journal of Scientific and Research Publications*. 2012. Vol. 2. Iss. 9.
19. The Tourist Potential of the Minho-Lima Region (Portugal). Visions for Global Tourism Industry. Creating and Sustaining Competitive Strategies Edited by Murat Kasimoglu. 2012. С. 339–357.
20. Nuruddin A. A., Muhammad A. A. Nature tourism planning using river-based resources and recreational assessment for Sungai Dinding, Perak, Malaysia. *Journal of Social Sciences*. 2013. Vol. 9, № 4. P. 127–135.
21. Гринасюк А. Р., Ільїн Л. В. Атрактивність ландшафтів Волинської області: теорія і практика оцінювання : монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 196 с.
22. Каліновський Д. І. Рекреаційна привабливість природних водойм Волинської області і можливості їх використання в рекреації та туризмі. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. 2013. № 6 (255). С. 43–48.
23. Ільїн Л. В., Каліновський Д. І., Ільїна О. В. Рекреаційне оцінювання природного потенціалу водойм Українського Полісся. *Географія та туризм*. 2010. Вип. 9. С. 65–70.
24. Ільїн Л. В. Лімнок комплекси Українського Полісся. У 2 -х т. Т. 2: Регіональні особливості та оптимізація. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 400 с.
25. Ільїн Л. В., Ільїна О. В. Теоретичні та прикладні аспекти комплексного оцінювання рекреаційно-туристичного потенціалу природних і штучних водойм. Альтернативний туризм: матеріали II Міжнародного науково-практичного семінару (Львів, 21 вересня 2023 р.). Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2023. С.143–146.

Культурна спадщина та природно-ресурсний потенціал у розвитку туризму та громад: наукові засади, практики, колаборація: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 21 листопада 2025 р.) – К., ТОВ «Геопринт», 2025. – 336 с.

Упорядник І.Винниченко

За зміст, орфографію та стилістику тексту, а також за порушення авторських прав відповідальними є автори публікацій

Збірка матеріалів міжнародної науково-практичної конференції містить його програму та результати студіювань науковців, педагогів і аспірантів різних регіональних центрів, а також практиків. У публікаціях висвітлюються та аналізуються питання сучасних концептів використання спадщини (від protect до use and develop), теорії музеології та пам'яткознавства в успішному розвитку громад і туризму, моделей, технологій та інструментів використання спадщини задля розвитку територій, логістичних аспектів сталого туризму для громад, кроссекторальних колаборацій в розвитку територій, успішних практик застосування наукового знання для розвитку туризму та громад, проблембереження і охорони культурної спадщини в освітньому процесі і науковому дискурсі, матеріальних і духовних втрат населення Українського Полісся внаслідок російсько-української війни та їхнього подолання, природи як головного ресурсу для різних видів туризму та основної принади для рекреації і відпочинку, туристсько-рекреаційного потенціалу як засобу досягнення цілей сталого розвитку та складника конкурентоспроможності територій, штучного інтелекту, віртуальної реальності, цифрових платформ у покращенні туристського досвіду та операційних процесів